

ΧΡΟΝΙΚΑ

Τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιολογικῶν ἐργασιῶν κατὰ τὸ ἔτος 1961

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Ἡ προηγουμένη ἔκθεσις περιέλαβε τὰ τῆς μεταβολῆς, ἢ ὅποια ἐπῆλθεν εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1960 διὰ τῆς μεταφορᾶς τῆς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως. Ἐν συνεχείᾳ ἐδημοσιεύθη τὸ ὑπ' ἀριθ. 634/1960 Βασιλικὸν Διάταγμα «περὶ ὀργανώσεως παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως Ὑπηρεσίας Ἀρχαιοτήτων καὶ Ἀναστηλώσεως».

Κατὰ τὸν Αὐγούστου τοῦ 1961 συνετελέσθη καὶ ἕτερον βῆμα πρὸς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ὑπηρεσίας διὰ τῆς ψηφίσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4177/1961 Νομοθετικοῦ Διατάγματος «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῆς Νομοθεσίας τῆς διεπούσης τὴν Ὑπηρεσίαν Ἀρχαιοτήτων καὶ Ἀναστηλώσεως καὶ τὸ Ταμεῖον Ἀπαλλοτριώσεων καὶ Ἀρχαιολογικῶν Πόρων».

Διὰ τοῦ νομοθετήματος τούτου ἐπετεύχθησαν κυρίως τὰ κάτωθι :

Ἐκυρώθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 304/1958 πράξις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου διὰ τῆς ὁποίας τὸ ἐπιστημονικὸν προσωπικὸν τῆς Ὑπηρεσίας εἶχεν ἐξομοιωθῆ μισθολογικῶς πρὸς τοὺς λειτουργοὺς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ εἶχε χορηγηθῆ εἰς αὐτὸ, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν προσωπικόν, εἰδικὸν ἐπίδομα ἐξόδων κινήσεως.

Τὸ ἐν λόγῳ νομοθέτημα ἐθέσπισε καὶ βαθμολογικὴν ἐξομοίωσιν διὰ τῆς καθιερώσεως εἰδικοῦ ἀντιστοίχου βαθμολογίου τῶν ἀρχαιολόγων. Σημαντικώτατην ὡσαύτως βελτίωσιν τοῦ κλάδου τῶν ἀρχαιολόγων ἀπετέλεσεν ἡ προσθήκη τριῶν ἀνωτάτων θέσεων, εἰδικῆς κατηγορίας, αἱ ὅποια ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς θέσεις τῶν ἐκπαιδευτικῶν Συμβούλων. Τὴν βαθμολογικὴν ἐξέλιξιν τῶν νεωτέρων ἐπιστημονικῶν ὑπαλλήλων διηκούλουν ἡ καθιέρωσις ὄλων τῶν θέσεων τῶν Ἐπιμελητῶν ὡς ἐνιαίων, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ παρακολουθεῖται ἡ προαγωγὴ τῶν ἱκανῶν ὑπαλλήλων ἔνεκα ἐλλείψεως θέσεων.

Ἀνάλογοι βαθμολογικαὶ βελτιώσεις ἐπετεύχθησαν καὶ δι' ἄλλους κλάδους τῆς Ὑπηρεσίας, προσετέθησαν δὲ καὶ αἱ κάτωθι νέαι θέσεις :

- α) Φυλακτικοῦ καὶ ἐργατικοῦ προσωπικοῦ : 72,
- β) Τεχνικοῦ, διοικητικοῦ καὶ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ : 6.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος καθιερώθη ἡ Ὑπηρεσία Διαχειρίσεως Ἀρχαιολογικῶν Πόρων, ὡς μὴ ἐπιτυχοῦσα τοῦ σκοποῦ, τοῦ διὰ τῆς ἰδρύσεώς της ἐπιδιωχθέντος.

Τοῦτο εἶχε διαπιστωθῆ κατὰ τὴν σύσκεψιν τῶν Ἐφόρων Ἀρχαιοτήτων τὴν συγκληθεῖσαν κατ' Αὐγούστου τοῦ 1958. Συγχρόνως ἀναδιοργανώθη πλήρως τὸ Ταμεῖον Ἀρχαιολογικῶν Πόρων καὶ Ἀπαλλοτριώσεων, τὸ ὅποῖον ἀνέλαβε τὴν ἐν γένει διαχείρισιν τῆς ἀρχαιολογικῶν πόρων ὡς καὶ τὴν διάθεσιν αὐτῶν, πρὸς ἐκτέλεσιν ἀρχαιολογικῶν ἀπαλλοτριώσεων, προστασίαν τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν μνημείων ἐν γένει, βελτίωσιν τῆς καταστάσεώς των καὶ ἐν γένει ὑποβοήθησιν τοῦ ἔργου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας.

Πρὸς ἐξασφάλισιν πλήρους ἐλέγχου τῆς εἰσπράξεως καὶ διαχειρίσεως τῶν ἀρχαιολογικῶν πόρων, ἐγένε προβλεψίς προσλήψεως ἐλεγκτῶν πλὴν τῶν λογιστῶν. Ἐπίσης παρεσχέθη ἡ δυνατότης προσλήψεως Ἐπιμελητῶν Δημοσιευμάτων διὰ τὴν ὀργάνωσιν Γραφείου Δημοσιευμάτων ἐπιστημονικοῦ καὶ ἐκλαϊκευτικοῦ χαρακτήρος.

Ἐν συνεχείᾳ προσελήφθησαν δύο Ἐπιμεληταὶ Δημοσιευμάτων καὶ ἀρχαιολογικοὶ γραμματεῖς, Πτυχιούχοι τῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Ἱστορίας, ἐπι κεφαλῆς δὲ τοῦ ἰδρυθέντος Γραφείου Δημοσιευμάτων ἐτέθη ἡ Κα Ἀθηνᾶ Καλογεροπούλου. Ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου ὥρισθη ἐπιτροπὴ συντάξεως καὶ ἐλέγχου τῆς ὕλης, ὡς καὶ ἐν γένει ἐποπτείας καὶ κατευθύνσεως τοῦ ἔργου τῶν ἐκδόσεων, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κκ. Χρ. Καρούζου ὡς Προέδρου καὶ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου κκ. Ἀ. Ξυγγοπούλου καὶ Γ.Μπακαλάκη.

Διὰ τοῦ ἰδίου νομοθετικοῦ διατάγματος παρεσχέθη ὡσαύτως δυνατότης προσλήψεως τεχνικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ προσωπικοῦ ἐπὶ συμβάσει πρὸς ἐπ' ἀνδρῶσιν τοῦ γραφείου Μελετῶν. Διὰ τῆς ἰδρύσεως τοιοῦτου γραφείου ὡς καὶ διὰ τῆς προβλεπομένης νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον ἀναδιοργάνωσεως τοῦ τεχνικοῦ τομέως τῆς Ὑπηρεσίας θέλει ἐπιδιωχθῆ ἡ βελτίωσις τῶν ἐν γένει ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας ἐκτελουμένων ἔργων καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ καλαισθητικῆς ποιότητος αὐτῶν. Σημειωτέον ὅτι προηγουμένως τὰ ἀναστη-

λωτικά και λοιπά συναφή έργα εξετέλούντο από τής απόψεως ταύτης άτελώς, ένεκα του μικρού αριθμού τών προς τόν σκοπόν τούτον άπασχολουμένων άνωτέρων τεχνικών (ουδέποτε επί παραδείγματι οί άρχιτέκτονες τής Ύπηρεσίας υπερέβησαν τους δύο) και τής μη συμμετοχής εις αυτά τών άρχαιολόγων.

Πρός θεράπειαν τής άδυναμίας ταύτης καθιερώθη διά του ύπ' αριθ. 634/1960 Βασιλικού Διατάγματος ή ύποχρεωτική συνεργασία άνωτέρων τεχνικών και έπιστημονικών ύπαλλήλων διά τήν μελέτην και επίβλεψιν παντός ύπό τής Ύπηρεσίας έκτελουμένου έργου άναστηλώσεως ή συντηρήσεως τών μνημείων. Ωσαύτως προσελήφθη προσωρινώς ίκανός αριθμός άρχιτεκτόνων και μηχανικών. Έκ τούτου θά έπιλεγή έν καιρώ τó μέλλον να άποτελέσθ τά μόνια τεχνικά στελέχη τής Ύπηρεσίας προσωπικών.

Μετά τήν ψήφισιν του ειρηνένου νομοθετικού διατάγματος έπληρώθησαν αι τρεις θέσεις τών Γενικών Έφόρων διά τών τριών πρώτων έν τή Ύπηρεσιακή τάξει Έφόρων Άρχαιοτήτων Α' τάξεως ήτοι διά τών κκ. Χρ. Καρούζου, Ί. Παπαδημητρίου και τής Κας Σέμνης Καρούζου. Ουτοι διετήρησαν τās θέσεις τās όποιās κατείχον προηγούμενως ήτοι ό κ. Καρούζος τήν του Διευθυντου του Έθνικου Άρχαιολογικου Μουσείου, ό Ι. Παπαδημητρίου τήν του Γενικου Διευθυντου τής Ύπηρεσίας και ή Κα Καρούζου τήν του Προϊσταμένου τής Συλλογής Άγγείων και μικροτεχνημάτων του Έθνικου Άρχαιολογικου Μουσείου.

Επίσης προήχθησαν εις Έφόρους Α' τάξεως 4 Έφοροι Άρχαιοτήτων Β' τάξεως και εις Έφόρους Άρχαιοτήτων Β' τάξεως 4 Έφοροι Άρχαιοτήτων Γ' τάξεως.

Εις Έφόρους Άρχαιοτήτων Γ' τάξεως προήχθησαν οί κάτωθι Έπιμεληται Άρχαιοτήτων Α' τάξεως : 1) ό κ. Γ. Δοντάς τοποθετηθείς εις τήν Ζ' Περιφέρειαν Κερκύρας, άντι του κ. Β. Καλλιπολίτου μετατεθέντος εις τήν Β' Άρχαιολογικήν Περιφέρειαν (Άττικής και Εύβοίας), 2) ό κ. Δ. Θεοχάρης, παραμεινας εις τήν Άρχαιολογικήν Περιφέρειαν Βόλου, 3) ό κ. Ν. Γιαλούρης, παραμεινας εις τήν ΙΘ' Άρχαιολογικήν Περιφέρειαν Όλυμπίας, 4) ό κ. Ν. Δρανδάκης τοποθετηθείς εις τήν Δ' Περιφέρειαν Βυζαντινών Άρχαιοτήτων (Πειραιώς) και 5) ό κ. Σ. Δάκαρης, παραμεινας εις τήν Περιφέρειαν Ίωαννίνων.

Έκ τών Έπιμελητών Άρχαιοτήτων προήχθησαν πέντε εις τόν βαθμόν Έπιμελητου Άρχαιοτήτων Α' τάξεως και έτεροι πέντε εις τόν βαθμόν Έπιμελητου Β' τάξεως.

Κατά τήν διάρκειαν του 1961 παρητήθησαν τής

Ύπηρεσίας ό Έφορος Άρχαιοτήτων κ. Έμμ. Άνδρόνικος και ό Έπιμελητής Άρχαιοτήτων κ. Καλοκύρης καταλαβόντες πανεπιστημιακάς θέσεις.

Κατά τó αυτό έτος έναντι έξ φυλάκων άπολυθέντων κατά τόν Δεκέμβριον του 1960, διωρίσθησαν 14 φύλακες-νυκτοφύλακες και έργάται, δύο άρχιεργάται άναστηλώσεως και εις τεχνίτης Μουσείου.

Ύπότροφοι εις τó έξωτερικόν διετέλεσαν καθ' όλην τήν διάρκειαν του έτους ή Έπιμελήτρια Άρχαιοτήτων δις Κ. Φατούρου, σπουδάζουσα εις τó Μόναχον τής Γερμανίας, άπό δέ του φθινοπώρου ό Έφορος Άρχαιοτήτων κ. Φ. Πέτσας, μεταβάς εις Princeton τών Ηνωμένων Πολιτειών και ό Έπιμελητής Άρχαιοτήτων κ. Γ. Κωνσταντινόπουλος, μεταβάς εις Würzburg τής Γερμανίας.

Κατά τó 1961 τά έσοδα έξ άρχαιολογικών πόρων άνήλθον εις 16.104.854 έναντι τών δραχμών 9.465.505 του 1960 και 4.630.918 του 1958. Σημειώτεον ότι ουδεμία αύξησις τών σχετικών τελών έπραγματοποιήθη έν τώ μεταξύ, ή δέ ως άνω διαφορά όφείλεται κατά μέγιστον μέρος εις τήν συναφή προς τήν βελτίωσιν τής λειτουργίας τής Άρχαιολογικής Ύπηρεσίας άσκησιν αυστηροτάτου ύπηρεσιακού έλέγχου.

Έκ του Ταμείου τούτου διετέθησαν κατά τó 1961 :

α) Δι' άπαλλοτριώσεις : 9.980.094 δρχ.

β) Διά διαμόρφωσιν, περίφραξιν άρχαιολογικών χώρων και συντήρησιν μνημείων 2.630.530 δρχ.

γ) Διά τήν ενίσχυσιν τής φυλάξεως τών Μουσείων και τών άρχαιολογικών χώρων 348.809 δρχ.

δ) Διά τήν πληρωμήν άμοιβών εις κατόχους άρχαίων δρχ. 618.526.

ε) Διά τήν αγοράν συγγραμμάτων διά τās βιβλιοθήκας τών Άρχαιολογικών Ύπηρεσιών δρχ. 98.997.

στ) Διά τήν αγοράν επίπλων και όργάνων προς χρήσιν τών Άρχαιολογικών Ύπηρεσιών δρχ. 421.301.

Κατά τó αυτό έτος διετέθησαν εκ του Κρατικού Προϋπολογισμού τά κάτωθι χρηματικά ποσά :

α) Διά κτηριακά έργα Μουσείων δρχ. 3.704.000.

β) Δι' άνασκαφάς δρχ. 674.800.

γ) Δι' άμοιβάς κατόχων άρχαίων δρχ. 59.050.

δ) Δι' έργασίας άναστηλώσεως και συντηρήσεως τών μνημείων δρχ. 4.490.000.

Έκ του προϋπολογισμού κρατικών έπενδύσεων διετέθησαν κατά τó 1961 :

α) Διά κτηριακά έργα Μουσείων 6.800.000 δρχ.

β) Δι' έπανεκθέσεις Μουσείων 6.650.000 δρχ.

γ) Δι' ἀναστηλώσεις καὶ συντηρήσεις ἀρχαίων 9.000.000 δρχ.

δ) Διὰ μελέτας τοῦ ἐκτελεστοῦ προγράμματος 1.263.000 δρχ.

Ὡσαύτως κατὰ τὸ 1961 διετέθησαν ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας εἰς ἔργα ἐκτελεσθέντα κυρίως δι' ὑπαλλήλων τῆς Ὑπηρεσίας δι' ἀνασκαφᾶς δρχ. 1.261.920,80 καὶ δι' ἀναστηλώσεις δρχ. 798.088,90.

Τὸ Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον συνήλθεν εἰς 76 ἐν ὄλῳ συνεδριάσεις ἐξετάσαν 2.038 ὑποθέσεις. Ἐκ τούτων αἱ 1089 ἀνεφέροντο εἰς γενικὰ θέματα, αἱ 506 εἰς κατασκευὴν ἔργων πλησίον μνημείων, αἱ 273 εἰς καθορισμὸν ἀμοιβῆς κατόχων καὶ ὑποδεικτῶν εὐρεθέντων ἀρχαίων, αἱ 105 εἰς ἐξαγορὰς καὶ ἀπαλλοτριώσεις ἀκινήτων, αἱ 48 εἰς ἀδείας ἀνασκαφῶν καὶ 17 εἰς ἀνακηρύξεις ἱστορικῶν διατηρητέων μνημείων καὶ ἀρχαιολογικῶν χώρων.

Εἰς τὸν τομέα τῆς ἐκτελέσεως μουσειακῶν κτηριακῶν ἔργων σημειοῦται ἡ ἀνάληψις αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας Ἀρχαιοτήτων καὶ Ἀναστηλώσεως διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 31/1961 πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἡ ὁποία ἐκυρώθη διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 4177/1961 Νομοθετικοῦ Διατάγματος. Διὰ τῆς αὐτῆς πράξεως ὠρίσθη ὅτι τὰ μουσειακὰ ἔργα ἐκτελοῦνται κατὰ τὰ ἰσχύοντα περὶ τουριστικῶν ἔργων. Διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἐπετεύχθη σημαντικὴ βελτίωσις ποιότητος τῶν μουσειακῶν ἔργων καὶ πρὸ παντός ἐξησφαλίσθη ἡ καλυτέρα ἐπιβλεψις τῆς ἐκτελέσεώς των.

Κατὰ τὸ 1961 ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου τὰ κάτωθι σχέδια νέων Μουσείων :

α) τοῦ Μουσείου Ἰωαννίνων ἐκτελεσθὲν ὑπὸ

τοῦ Κωνσταντινίδου, β) τοῦ Μουσείου Καβάλας ἐκτελεσθὲν ὑπὸ τοῦ Τριανταφυλλίδη, γ) τοῦ Μουσείου Φιλίππων ἐκτελεσθὲν ὑπὸ τοῦ Τριανταφυλλίδη, δ) τοῦ Μουσείου Κερκύρας ἐκτελεσθὲν ὑπὸ τοῦ Δούρα, ε) τοῦ Μουσείου Μυτιλήνης ἐκτελεσθὲν ὑπὸ τοῦ Βογιατζῆ καὶ στ) τῶν Κεντρικῶν Ἀποθηκῶν (Ἀκαδημία Πλάτωνος) ἐκτελεσθὲν ὑπὸ τοῦ Π. Μανουηλίδη.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐσυνεχίσθησαν αἱ ἐργασίαι ἐκτελέσεως τῶν Μουσείων :

α) τοῦ Μουσείου Θεσσαλονίκης, β) τοῦ Μουσείου Ὀλυμπίας, γ) τοῦ Μουσείου Κερκύρας, δ) τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, ε) τοῦ Μουσείου Τήνου (δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας), στ) ἐγένετο ἔναρξις κατασκευῆς τῶν φυλακείων Γουρνιῶν καὶ Ἀγ. Τριάδος τῆς Κρήτης.

Ἐργασίαι ἀναστηλώσεως καὶ συντηρήσεως τῶν μνημείων, περὶ τῶν ὁποίων θὰ διαλάβῃ λεπτομερέστερον ἢ σχετικὴ ἔκθεσις τῆς Διευθύνσεως Ἀναστηλώσεως, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ ἐκθέσεις πεπραγμένων τῶν Ἀρχαιολογικῶν Ὑπηρεσιῶν, ἐξετελέσθησαν εἰς τὸ Ὡδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀφαιῆς Αἰγίνης, εἰς τὰ μνημεῖα τῶν Κυκλάδων, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος εἰς τὸ Σούνιον, εἰς τὰ μνημεῖα τοῦ Θέρμου καὶ τῶν Μετεώρων. Ἐγένετο στερέωσις τῶν μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως, τῶν Μακεδονικῶν τάφων, τῆς Μονῆς Πάτμου, τῶν τειχῶν καὶ τοῦ Ἀνακτόρου τῆς Τίρυνθος, τοῦ Βυζαντινοῦ ναοῦ τῆς Μητροπόλεως τῶν Σερρών, τοῦ Ὀλυμπίου καὶ μνημείων τῆς Ἀττικῆς, τῶν μνημείων τῆς Πέλλης καὶ Ἀρχοντικῶν τῆς Τουρκοκρατίας κ.λ.π. Ἐγένετο ὡσαύτως ἀναστήλωσις τῶν μνημείων Κρήτης, τῆς Στοᾶς Βραυρῶνος καὶ τῶν Φιλίππων.